

Bezpečná noc

Autor: Matyáš Sahula

Škola: Střední škola pedagogická, hotelnictví a služeb, Litoměřice, příspěvková organizace

Vedoucí pedagog: Mgr. Jiří Kleker

Kategorie: 2.

I.

Nemůžu se na nic soustředit, mám chuť něco říct, něco sdělit nebo jenom křičet do prázdnoty. Ano do prázdnoty, to je to slovo, v poslední době je prázdnota jediné, co cítím. Prázdnota, která se mísí s nejistotou, ubíjejícím tichem, které je občas narušeno pláčem nebo vydatným kašlem mých spolucestujících, je tu hrozný zápach, jenž se ze všech sil snažím ignorovat. Je tu prázdno, přesto je tu plno. Je tu hluk, přesto ticho. Je tu nářek, žal a vzlyk, na druhé straně... Smích těch několika pomatenců, co raději prchli hluboko do své mysli, ve víře, že uniknou kruté a trudné realitě těchto dní. O jaké realitě tu vlastně mluvím? Sám s velkou určitostí netuším... Pocity se mi neskutečně mísí v jednu velkou změť myšlenek, které nejsou zrovna veselé. Nic nevíme, cestujeme několik hodin a já nemám nejmenší ponětí o čase. Hodinky tu nikdo nemá, kdo je vlastnil o ně už dávno přišel ve šlojsce a s největší pravděpodobností už slouží nějakému německému hrdinovi, který je uzurpoval. Čas se zastavil, je hluboká noc, kdo může tak spít, já ale nechci... Já nemohu, v hlavě mi tikají velké hodiny, které naznačují, že se do Prahy už víckrát nepodívám, jejich běh se zastaví a ony skončí jako všechny ostatní na smetišti dějin... To by bylo snad v pořádku, nicméně vždy jsem jako malý a vlastně až do nedávna doufal, že tento čas se naplní s jakýmsi mým zadostiučiněním, s jakousi malou jiskřičkou naděje, že se jednou nad těmito pomyslnými nevratně rozbitými hodinami kdosi pozastaví a řekne si, že jejich majitel nepromarnil jedinou minutu z času, který mu byl jimi vyměřen a že za tu dobu něčeho dosáhl, že za tento čas zažil spoustu krásného, že měl někoho kdo jej měl skutečně rád. Takto bych mohl plavat a potápět se ve svých myšlenkách ještě pěkně dlouho, ale tu z nenadání uslyším srdceryvný pláč nějaké malé dívky, v tomhle přečpaném dobytčím vagónu je spousta lidí, jež nařikají, ale dosud mne žádný nešťastný osud nezasáhl tak jako tento... Není nic více čistě nevinného než-li dětská duše. Krůpěje na dětské líci odráží skutečnou lidskou tragédii, zrcadlí zmatení a strach, které dítě ve své nezralé hlavě nedokáže vstřebat. Musím se ptát proč? Za jakým účelem nacisti přibrali do své zvrácené hry i tyto ryzí, neškodné bytosti? Cožpak árijci nemají sobě rovné nepřátele, hodné jejich „vznešenosti“? Ptám se kolik průměrných německých obyvatel bere za úhlavního nepřítele říše nějakou dosud rozumem nepolíbenou uplakanou holčičku? Tleskali tomuto skopčáci v roce třicet tři? Při pohledu na ni jsem drcen zevnitř, svírá se mi srdce, za chvíli se i moje oči rosí a už se více neudržím, dávám se v usedavý pláč a vzpomínám na svou sestru, na dobré časy, na ty časy kdy jsem bláhově doufal a věřil...

II.

Když jsem po těch několika hodinách strávených v přeplněném vagónu konečně dorazil do Terezína měl jsem mnoho rozličných pocitů... Vzpomíná se mi na to velmi těžko. Bylo mi neskutečně smutno, když jsem z té železniční vlečky vystoupil. Naskýtal se mi chmurný pohled na všechny ty ztrápené a nic nevědoucí tváře mých zmatených spolucestujících, kteří ani v nejmenším netušili, co si o tomto místě myslet.

V prvních okamžicích jsem začal také přemítat, zda-li je pro nás toto místo novou nadějí či spíše naopak? Proč že tu jsme? Celý život jsme žili jako hrdí Čechoslováci a dnes tu stojíme s žlutou hvězdou, jež přímo křičí, že jsme Abrahámovo plémě. Jaký já jsem žid? S tátou, mámou a sestrou jsme každou neděli chodívali tradičně do kostela, ne do synagogy. A i kdyby do synagogy, co by to znamenalo... Dříve zholá nic, dnes tohle norimberské jho.

Přestávám přemýšlet, je mi taková zima, že se třesu jako stéblo. Můj promoklý baloňák mě už proti chladu moc nechrání a já se cítím jako by měl již nastat podzim. Konečně se v doprovodu esesmanů hneze z místa. I když už jsem skoro dospělý, radši se držím poblíž svých rodičů a беру svojí mladší sestru Lucinku za ruku. Nedokážu si představit, jaké to musí být pro dosud životem nepolíbené sedmileté dítě, které se ještě nenaučilo ani pořádně číst a psát. Lucinka mě neustále tahá za rukáv mého časem sešlého baloňáku a dožaduje se informací. „Kam jdeme?“ „Kdy tam už budeme?“ „Proč tam jdeme?“ Začínám být zoufalý, navzdory tomu se snažím sestřičku uklidnit. Přemáhám se ze všech sil a nasadím si na tvář něco, co se velmi vzdáleně podobá úsměvu. Vytahuji ze svého

koženého zavazadla starou dětskou knížku s pohádkami Boženy Němcové, má moc ráda když jí předčítám, zvláště tyto krásné pohádkové knihy, na Lermontova, Puškina a Tutčeva jí moc neužije, no není divu, vždyť je to ještě škvrně... „Tak jakou bys chtěla Lucí?“. Podívá se na mě svýma zaslzenýma očkama, která jsou pořád k smrti vyděšená a zmatená, ale můj nápad zřejmě vychází. Přes krůpěje na její líci se přece jenom nakonec Lucinka culí a bez mého překvapení vybírá Prince Bajaju.

Netrvá to dlouho a jsem nucen přestat číst, došli jsme ke starým kasárnám, kterým tady nikdo neřekne jinak než šlojska. Proč zrovna šlojska? To jsem měl za nedlouho zjistit. Procházíme prostorami této budovy, není ničím zvláštní, asi jako každá jiná oprýskaná kasárna v tomto městě. Jsme jako ovce, Němci nás organizují do řad a na cosi tu všichni čekáme. Naši rodiče jsou na řadě, velký tlustý fricek ze sebe mohutným basem vyřve: „Öffnen sie das Gepäck! Schnell! Schnell!“ Otec i maminka uměli velmi dobře německy, zavazadla ihned otevřeli a už jen čekali, co se bude dít dál. Po dlouhém štrachání v kufríku si fricek začíná s velkým zájmem prohlížet tatínkovo pouzdro na cigarety s krásným starobylým, stříbrným zapalovačem, ani se neobtěžuje nic říct a strká si jej do kapsy, tenhle německý vorvaň ještě navíc zkonfiskuje mamčinu šperky. Tatínek zrudl tak, jak jsem to v životě neviděl, táta si nikdy nenechal kálet na hlavu, naopak byl to... no byl to vždy rapl a cholerik, když se s někým dal do sporu a věřte mi, s takovým skoro dvoumetrovým obrem se nechcete dát do sporu, to opravdu ne, teď ale nemohl dělat nic jiného, jediné stáhnout ocas a nechat to být, přes všechno jeho a mamčinu zoufalství. Frickek zas křikne „Nächst!“ a já si začínám uvědomovat, že jsme na řadě. Výrazně jsem znervózněl, začínají se mi třást ruce a s nimi i můj kufr, nicméně snad ani nemám proč – nenesu sebou nic moc krom nějakého svého a sestřina oblečení, trochu jejích hraček a pár svých oblíbených knih, které jsem si zabalil. Nejistými kroky přistoupím k tomu vorvaňovi, nemusí ani nic ceknout, vím co mám dělat, rozbaluji věci a Němec s viditelným nezájmem zabořuje svoje tlusté prsty, připomínající buřty, do té trochy nezbytností, co máme. V jeho očích se zračí jenom znuženost a znechucení. Tu náhle jako by v nich šlo vidět jakési pohnutí! Tuším, že to pro nás neznačí nic dobrého a rozjímám, co mohlo našeho vorvaně, tak zaujmout, on mezitím zdvihá své husté obočí a přejíždí si prackou po lysině. Po chvíli vytahuje růženec, jenž jsem jako malý kdysi dostal od své babičky, pomalu se smírůji s tou ztrátou, Němec se nicméně upřímně zasměje té ironii, že by snad žid mohl být křesťan a bezcitně ho hází zpět, za prudkého máchnutí ruky, volá „Nächst!“. Prošli jsme tedy bez újmy.

III.

Stalo se to, čeho jsem se obával nejvíce... Rozdělili naši rodinu. Táta teď bydlí v Sudetských kasárnách a máma s malou bydlí spolu. Já jsem byl umístěn v tzv. „Jugendheimu“, zde obývám nevelký pokoj s dalšími asi dvaceti chlapci. Ačkoli je mi zatraceně smutno a pořád si musím stýskat po své rodině, kluci na mě udělali zatím velmi dobrý dojem. Nepřestávají mě podporovat a utěšovat, všichni dobře ví, jaké je odloučení od rodiny. Jak vidno, je to asi dobrá parta, se všemi jsem se stihl tak nějak letmo seznámit. Náš „Zimmerältester“ Petr mě obeznámil s tím, jak to na tomhle pokoji chodí a přiřadil mi místo na spaní – třetí patro palandy, která je blízko dveří. No není to rozhodně žádný luxus, ale to se dalo čekat. Slamník určitě neposkytuje takové pohodlí jako moje stará matrace v Praze, nicméně první noc jsem zvládl bez obtíží, i přes ty zatracené štěnice, ale přece, ach, jak mi to všechno chybí...

Netrvalo dlouho a začal jsem se zapojovat do zdejšího života i já, byl jsem přiřazen k tzv. Jugendlandwirtschaftu, takže jsem si musel zvyknout na tvrdou práci při zúrodnování šancí hradeb Tereziánské pevnosti. No co si budem... Nebyla to zrovna nejlehčí práce, ale jistě jsou i horší činnosti, co mi mohli přidělit. Osobně jsem se domníval, že budu dělat něco s elektrikou, když jsem byl pár týdnů po vyhození ze školy na krátkou dobu učeň. Ty elementární znalosti bych stejně asi příliš nezúročil a museli by mě překvalifikovat, nakonec je nejspíš dobře, že mi to nebylo přiřazeno... Z práce jsem byl pokaždé unavený až do morku kostí, ale vždy jsem se snažil vyhranit si čas na svoji rodinu, vždy je navštívit... Táta se často s námi nescházel, měl dost své práce,

protože měl důležité postavení, byl to totiž člen Ghetto wache a tudíž musel hlídat prostory ghetta. Vždy z něj šel určitý respekt, mohutný zimník, čapka, žlutá páska, šarže a pendrek mu na tomto vzhledu ještě přidali. Můj táta byl pro tuhle práci přímo zrozený, pořádek si dokázal zjednat za jakoukoliv cenu, že by však byl jeden z těch surových, bezcitných a prospěchářských ghettoušů, to se určitě nedalo říct! Pokaždé kdy to šlo, drobné přestupky potichu odpouštěl, nebyl jako někteří ti plazi, kteří se v jednom kuse klepali strachy před německou kontrolou... S maminkou se měli moc rádi, poznali se už na střední. Maminka byla moc hodná, milovala nás s Lucinkou nade vše. Vždy se o nás strachovala a starala, snažila se nás vychovat, jak nejlépe dovedla, i když měla spoustu své práce... Před válkou pracovala v textilce jako švadlena, uměla úžasně šít, někdy si až říkám, jak se tak šikovným a zručným lidem mohl narodit takový nepraktický nekňuba, jako jsem já... Jak jsem naznačil, manuální práce nebyla nikdy zrovna moje záliba, byl jsem spíš takový budižkničemu, který se na práci nikdy ani nepodíval. Ne to rozhodně, ne. Spíše jsem byl vždy noseem zabořen do nějaké knížky, psal výplody své fantazie, studoval (byť ne nijak dobře) a jen tak si občas snil o životě – jaký by mohl být krásný... Lucinka byla přesný opak, na svůj věk byla doopravdy skvělá v kreslení, malování a zpívání jí také nebylo cizí. Pro její talent ji maminka dala už v útlém věku do ZUŠky. Lucka byla hotový renesanční člověk, který si jde za svým, ve všem co dělala, byla skvělá. Musím říct, že měla skutečně jakousi životní sílu, kterou jsem jí vždy záviděl, byla občas i paličatá, ale takové děti prostě bývají...

Zvláště živě si pamatuji na jednu ze svých mnoha návštěv maminky a sestry. Když jsem přišel, maminka byla jaksi nesvá a unavená, bylo vidět, že něco rozhodně není v pořádku, něco bylo špatně... Poté co jsem přišel dovnitř, naskýtal se mi pohled na mou ubohou sestru, byla to opravdu hrůza, Lucka celá hořela a skoro o mně ani nevěděla, dostal jsem strach, máma zjevně taky, vůbec netušila, co si počít, oba jsme zůstali mlčky stát. „Takhle leží už od rána, chudinka malá. Přemýšlím, co mám dělat, vůbec nevím, kde je tady něco jako nemocnice nebo tak. Bojím se, takovou horečku jsem snad v životě neviděla.“ Řekla konečně máma. Po chvíli váhání jsem se nakonec rozpomněl. No jistě, Petr, ten jediný nám teď může pomoci! Petr byl velmi znalý, co se týče těchto věcí, pár let totiž studoval na zdravotnické škole (odkud byl stejně jako všichni ostatní Židi vykopnut), což ho odsoudilo, po příjezdu do Ghetta k pomocným pracem ve zdejší nemocnici. Historiky, které mi často vyprávěl, byly přímo strašné – nemocnice neměla ani dostatek těch nejzákladnějších věcí, jako byly léky, obvazy, morfium apod. Také proto bylo např. sterilizování starých, použitých obvazů zcela obvyklou praxí, stejně nehygienické, ale nutné věci se ve Vrchlabských kasárnách dělaly zcela obyčejně. To nám teď ale bylo zcela jedno... Běžel jsem ze dveří, seč mi síly stačily, Petra jsem zastihl, jak hraje karty s ostatními z naší cimry, asi jsem jim tehdy zkazil zábavu a všechny je vyděsil. Všichni na mě civěli docela pitomě, ale já jsem jen popadl Petra za rukáv a vše mu ve spěchu osvětlil. Výraz jeho očí nenaznačoval nic moc optimistického, spíše naopak... „Jak dlouho se to projevuje.“ Zeptal se sklesle „Prej teprv od rána. Co si o tom myslíš, Péťo?“ Řekl jsem už s předtuchou něčeho zlého... „Zatím nechci říct nic jistě, budu vědět víc, až to uvidím na vlastní oči. Podle toho výkladu, cos mi dal bych mohl udělat asi tak milión různých diagnóz.“ Běželi jsme přes půl ghetta zase ke kasárnám, kde Lucka ležela, Petr ani neremcal, fakt mi nic nevyčítal. Když si to takhle v hlavě rekapituluju, byl to vážně frajer, to, co musel snášet, bylo vážně nad moje chápání. Nezištně pomáhal každému, komu pomoci šlo. V nemocnici se každý den díval na všechno to lidské utrpení, které bylo více než často zakončeno smrtí pacienta, přes všechny ty strašné případy byl vždy schopen postavit se výzvám, které na něj čekaly. Být na jeho místě já - nervově se zhrouť, schovám se do své mysli nebo se aspoň občas polituju - Petr ne, věděl, že to nesmí dopustit, sám si dobře uvědomoval svou důležitou úlohu. Nikdy ani zdánlivě nedal najevo, že už to nezvládá, že už toho má dost, že by to všechno už chtěl vzdát, vyvěsit bílou vlajku a skončit to... Dnes si vlastně uvědomuji, že mnohým lidem, kteří si to ani nezasloužili (včetně mě) byl oporou. Vlastně jsme jej všichni na pokoji brali za takového našeho staršího bráchu, takového toho člověka, který byl naším vzorem a který nás vždy podržel když jsme padali...

Když jsme konečně dorazili k Lucce, měl Petr při pohledu na Lucku už více jasno. S největší pravděpodobností to byl břišní tyfus, jak se potichu domníval již předtím. Pětá mi to řekl a já jsem byl dočista ztracen, nevěděl jsem, jak mám reagovat, ani jsem docela netušil, co to ten tyfus je... Skoro jsem se dal do breku a maminka taky, Petr nám na to ale nedal šanci, zavelel a rychle jsme šli odnést Lucku do nemocnice...

Tátovi jsem o tomhle incidentu řekl ještě toho dne, dost ho to zasáhlo, s mámou pak proseděli u ségry celý den. Když jsem k Lucce přišel následujícího dne, byla pořád v mdlobách a skoro mě nevnímala, já jsem toho, ale nedbal, stačilo mi, že jsme se s Luckou mohli zase vidět.

IV.

Jako každý den po práci, i tentokrát jsem se usadil na šancích jižních hradeb Terezína a civěl jsem dolů. Čekání na Petra, Béd'u a Jana se zdálo jako vždy nekonečné, opět se někde zdržovali. Vytahuji svou poslední záchranu – knížku, ve společnosti pana Dostojevského je přeci jen mnohem lépe. Lehám si do trávy, užívám si slunce, které mě svými paprsky hřeje. Nikdy před tím jsem Zápisky z mrtvého domu neprožíval tak, jako tomu je dnes, pochopitelně je to něco jiného v pohodlí domova a zde, v ghettu, v hradbách terezínské pevnosti, která jako kdyby se něčím podobala té Omské. Jenže z jakých příčin jsme odsouzeni k žaláři? Přečetl jsem sotva pár desítek stran a už zpozvzdálí slyším hlasitý příchod přátel, Jan a Béd'a se zřejmě něčím dobře baví, zavírám knihu v tomhle milém vyrušení a zvedám se, abych je jak se patří pozdravil.

„Pozdraven bud'!“ střílí si ze mě jako vždy. „Až na věky.“ odvětim s lehkým úsměškem.

„Tak co, čekal si na nás dlouho? Promiň, ale bylo toho dneska nějak až, až.“

„Ale... Jako vždycky, ale to je jedno, tady čas stejně nic neznamená.“

„Hmm, pravda. Jak bylo, příteli? Vidím, že bys byl skoro usnul.“ Řekl Honza.

„Asi jako vždycky, co by se taky mohlo změnit? Co Petr? Kde je ten náš felčárek?“ Otázal jsem se.

„Nejspíš je jeho milost pořád něčím zaneprázdněná, ještě jsme ho neviděli, opozdilce jednoho.“
Odvětil Honza

„No, to je v pohodě, on se snad do večera ukáže... Co tvoje sestra, Tomáši? Jak to s ní vypadá?“
Béd'a snad musel vědět, že nové informace ještě nemám.

„Vůbec netuším, musím nejdřív mluvit s Petrem - jestli se vůbec dostaví.“ Sklesle jsem dal Béd'ovi tuhle neuspokojivou odpověď.

„Byli jste včera na Brundibárovi?“ Zeptal jsem se s velkým zájmem.

„Jasně, jako vždycky, když je. Aninku v tom tentokrát hrála jedna moje kamarádka! Bylo to senzační jako pokaždý! Co myslíš Béd'o?“

„Víte, určitě to bylo skutečně dobrý, ale nemůžu si pomoci, po představení jsem vždycky nucený přemýšlet o... No však vy chápete, o tom všem, co se děje? Co s náma bude? Brundibár je fakt úžasně napsaná a provedená opera, ale dovádí mě k šílenství, o čem to všechno pojednává – o nás, o tom, že s námi zachází jako s hadrem, o tom, že možná... Ta opera končí dobře, ale jak to bude s námi?“ Béd'a by se byl dal skoro do pláče kdybychom tu nebyli, nicméně naprosto jsem chápal, co tím vším chtěl říct, a ano měl naprostou pravdu!

Honza se nezmohl na nic jiného než na: „Béd'o, jsi v pohodě?“

Honza to takhle nikdy nebral, byl to spíš lehkomyšlný člověk s hroší kůží. Nemohl se svojí pramalou empatií pochopit to, co Béd'a v tu chvíli myslel a cítil. Bedřich měl jako člověk úplně stejnou Achillovu patu, kterou mám já – byl to snílek, který chtěl ze světa poznat to nejlepší, měl svůj životní ideál, který miloval a hýčkal a o nějž ho nacisté bezcitně oloupili... Pokud jsem já snílek, o něm to platilo dvojnásobně. Takový Don Quijotovský typ.

„Teď bych takhle neuvažoval, přece ještě dýcháme, jsme živí a dejme tomu zdraví. Užívej si života...“ Chtěl jsem říct...

„Dokud můžeš? Ano? Víím, že toto jsi nechtěl říct, ale je to realita... Dnes jeli další z našich řad a noví je budou následovat.“ Skočil mi ve vzrušení Béd'a do řeči.

„A co můžeme dělat? Vůbec nic... Navíc, jak tak jasně víš, že je to hned rozsudek smrti nad těmi lidmi? To, že se tu leccos říká, je sice pravda, jenže není možné o tom pořád do zešílení žvanit naprázdno, nemůžeme vařit z vody, je to hloupý a zbytečný...“ Vložil se do diskuze Honza.

„Je doopravdy pravděpodobný i přes ty povídačky, že to jsou jenom další internace a nic víc. Nestrašil bych tolik, třeba se vážně o nic tak strašného nejedná.“ Utěšoval jsem ostatní a vlastně i tak trochu sebe, něčím, čemu jsem sám v hloubi duše nevěřil.

„Právě, ta nejistota... Ach ta je na tom všem to nejvíc nesnesitelné a strašné. Člověk se nebojí tmy jako takové - bojí se toho, co tma skrývá, ale co se v současnosti v té tmě krčí a číhá na nás?“

Nastala pohřební nálada, dokonce i slunce se na nás už zamračilo. Bedřich nás všechny přivedl do melancholie. Béd'a byl občas vážně depresivní společník. Mezitím, co jsme s Honzou vstřebávali myšlenky, on už si začal s potěšením kreslit do svého sešítku. Někdy si říkám, že jeho chování bylo zvlášť podivné – nejdřív hloubá skoro až s filosofickým nádechem o neveselých, pesimistických až nihilistických úvahách a poté si jen tak začne tvořit ty svoje kresby...

Pořád mu nakukuji do jeho „veledíla“, on ale pořád odstupuje, asi chce mít svůj klid na tvorbu. Konečně se ho netrpělivě ptám: „Copak to kreslíš?“

On na to: „To už je docela jedno, něco kdysi bylo, dnes už je to ztracené...“

Odpověď mě samozřejmě moc nepřesvědčila, s čímž ani nemohl počítat: „A to sice?“

„Ty mě skutečně nepřestaneš otravovat, dokud to neřeknu. Co?“ Pověděl už se zřetelným znechucením.

„No to si piš, kamaráde.“

„Dobrá! tady to máš dělej si s tím, co chceš! Já to stejně už nijak nepotřebuju.“ Řekl s jakýmsi naštváním.

Kresba byla moc pěkná, opravdu vydařená. Byla na ní jakási slečna, která seděla na lavičce v jakémsi parku, možná na Petříně? Cestu vedle lavičky lemovaly krásné plané růže, které přidávaly okolí svou něžností takový jemný nádech. V pozadí pak čněly nádherné až monumentální duby, jejichž koruny se dotýkaly samotného nebe. Obrázek však obestíralo jakési skrývané tajemství. Ta slečna měla z nějakého mě nepochopitelného důvodu tvář ve svých rukou a skrývala ji před okolním světem. Ano, byla patrně velmi smutná a vzlykala... Ale proč? Co jí trápí? Kdo to je? Takové krásné děvče s dlouhými plavými vlasy, letními šaty, v tak překrásném sadu a je nešťastné? Měl jsem z toho těžkou hlavu, protože mám hádanky tuze rád... Chtěl jsem Béd'u zpovídat, nicméně on se nenechal, kluci se se mnou rozloučili a já jsem si tu zbyl zase osamocen, ještě čekající na Petra, jenž se dost možná ani neobjeví.

Zřejmě to není ledajaká dívka, byl bych dal všechno za to, aby mi o historii toho obrázku vyprávěl... Nakonec v dálce vidím přicházet toho pacholka Petra, nechal mě tu tak dlouho. Jakou bude mít asi výmluvu? Mávnutím ruky jej z dálky pozdravím, on ale nereaguje, vypadá víc než sklesle, patrně neměl nejlepší den...

„Ahoj, tak co, jak bylo?“ Povídám mu s úsměvem na tváři, ale on pořád nereaguje, tváří se unaveněji a rezignovaněji, než jsem ho kdy měl šanci vidět, něco se muselo přihodit.

„Kamaráde, promiň, že jsem přišel tak pozdě, ale vysvětlím ti to...“ Konečně pronese.

„Není vůbec potřeba příteli, to je úplně v pořádku, tak jsem chvíli počkal, no. Mě to taky jednou nezabije, ty máš svoje důvody. Krom toho chodíš skoro vždy přesně na čas. Nic ti nevyčítám.“ Řekl jsem, abych ho utěšil.

Po krátké odmlce ze sebe s nervozitou ratlíka a koktáním vyrazí: „Kamaráde, t..t..tvoje sestra...“

Nemusel říkat nic víc. Měl jsem pocit, jako kdybych byl v mrákotách, úplně se mi zatemnilo před očima a vůbec jsem nevěděl, co na to říct. Proč? Proč ona a ne já, sakra? Měl jsem pocit, že ve mně něco najednou umřelo... Ano, kus mého srdce jako by pojednou zchřádnul.

Toho dne jsme s Petrem nepromluvili nic víc, než těchto pár všeríkajících slov...

V.

Holčička přestala plakat už nemá sil, nejspíše se doplakala až ke spánku. To ale nelze říct o mě. Vzpomínky se mě zmocňují a jsou jako šrapnely, které mě trhají na kusy. Má sestra zemřela a mě zbyla pouze vzpomínka a pár jejích dětských obrázků a hraček. Přesto nikdy nezapomenu, ne, nikdy nezapomenu a nikdy neodpustím tomuto zvrácenému režimu, který se snaží potlačit naši lidskost, naši lidskou podstatu a snaží se nám odejmout dokonce samotnou existenci. Nikdy! Nikdy! Nikdy! Nenechám se porazit, pokud mám zemřít, budiž moje odhodlání přežít a nezapomenout na to, kdo jsem, mým posledním praporem odporu!

VI.

Několik dalších dní jsem nebyl schopen téměř ničeho, nedokázal jsem se vypořádat s tou ztrátou, kterou jsem utrpěl, nedokázal jsem myslet na nic jiného. Den ode dne jsem podléhal čím dál většímu šílenství. Abych byl zcela upřímný byl bych doopravdy docela jistě zmagořil, kdyby mě něco... Respektive někdo nezachránil ze stínů mé malomyslnosti. Velkou řadu dní jsem strávil rezignovaným přežíváním, které stálo na hliněných nohách. Měl jsem pocit, že slunce nezvratně prohrálo svůj boj s mračny, že již více triumfálně neprorazí tuto palisádu a že již vítězoslavně nevrhne ani jediný paprsek na tuto bohem zapomenutou krajinu...

Na šancích jsem seděl tentokrát bez ostatních jako kůl v plotě. Kluci mě znali a dobře věděli, že potřebuju být nějakou dobu v ústraní a přebrat si myšlenky. Zatím to však vypadalo tak, že se ve své mysli brzy sám utýrám. Svět jako by se zalil šedou barvou, tak typickou pro uniformy našich utlačovatelů. Toho dne foukal poměrně chladný vítr a teplo také nebylo. Jediné co mě drželo připoutaného na tom místě bylo vědomí, že již mám máloco ztratit, že nemám kam se schovat před těmito pocity. Hledím do prázdna a skoro spím vyčerpáním. Rázem se za mnou ozve známý hlas... Ano, je to Béd'a, co ho v takovém nečase přivanulo? Odpověď je jasná. Věděl jsem, že se mnou nic nezmuže, ale rozhodně jsem ho nechtěl odhánět. Byť jsem zamýšlel chřadnout zde osamoceně, tak trochu jsem sám tušil, že něčí pomocnou ruku budu nakonec stejně potřebovat a bylo jasné, že pokud jí někdo poskytne bude to právě on... „Ahoj kamaráde, už tu mrzneš strašnou dobu, nechtěl bys jít už do cimry? S klukama nám to nedává spát jak se už několik dní trápíš.“ Pověděl to se skutečnou, nefalšovanou starostí. „To je v pohodě, ještě si tu posedím, potom přijdu.“ Řekl jsem „Pokud nechceš jít, tak tu budeme mrznout spolu. Můžu si sednout vedle?“ Podíval jsem se mu do očí a usoudil jsem, že nemá nejmenší cenu mu to rozmlouvat. „Posluž si.“ Usedl na obvyklé místo a zhluboka se nadechnul „Víš před nějakou dobou si mi řekl jednu takovou věc a to sice, že se nemám trápit -doopravdy život není, tak dlouhý, aby si ho mohl celý protruchlit, máš jenom jeden... Myslím, že je na čase sebrat všechny síly a postavit se na nohy. Nenechám tě v tom stejně jako ty bys nenechal mě, Tomáši.“ Na tom, co řekl byla bezesporu pravda, ale nebylo to ani náhodou tak jednoduché. „Mohl bych se tě zeptat na něco osobního, Béd'o?“ S podivením se na mě otočil „Určitě na cokoli chceš kamaráde.“ Řekl trochu nejistě „Kdo byla ta holka z obrázku?“ Otázal jsem se na věc, která mi dlouhou dobu vrtala hlavou. „Víš je to složité... Nevím jestli to chceš zrovna slyšet.“ Já jsem to samozřejmě slyšet chtěl a proto jsem se takto dotíral. „Jen povídej.“ Rukou si upravil patku a zřejmě přemýšlel jak mi to podat. „No, víš je to holka, kterou jsem měl fakt z celého srdce rád a ona mě snad taky... Víš složitý je to v tom, že jsem jí to nikdy přímo neřekl a ona mě taky ne, byť jsme to oba o sobě navzájem tušili a cítili úplně to samé, osud nám však úplně nepřál jak vidíš... Znali jsme se vlastně už jako malé děti – od základky a měli jsme k sobě hodně blízko. Helena byla vážně moc milá, hodná, krásná a inteligentní holka, měla spoustu zájmů i když její rodiče nebyli nijak zvlášť zámožní. Zvláště velkou lásku chovala ke sportu, konkrétně k tenisu, v tom se poznávala a jak v něm byla dobrá! To kdybys viděl, hotová Willsová Moodyová. Strašně rád jsem s ní chodíval na tréninky, ale když jsem s ní hrával dvouhru, jeje! To

byl fakticky pořádněj výprask! Často jsme se u toho nasmáli. Bože jaký já jsem v tom býval dřevo! Pamatuju si jak jsme spolu byli na našem prvním "rande". Bylo to v bijáku na nějakým krátkým filmu už si nepamatuju ani jeho název, co si ale pamatuju živě a do teď kamaráde - to, jak jsme se tam drželi za ruce! Nevzpomínám si kdo jí podal první nebo jak se to stalo, jediné co vím s naprostou jistotou, že ať se stane cokoli, tahle vzpomínka mi zůstane v mysli na pořád, nikdo ji nikdy neukradne to si piš! Helena byla zatraceně pěkná holka, když to vezmu kolem a kolem ani nevím proč měla ráda takovýho ňoumu jako jsem já... Asi si umíš představit, jak jsem byl šťastnej a věř mi všichni kluci mi ji záviděli, protože ona nebyla ledajaká holka, na to vem jed! Rozhodně nepatřila mezi ty naivní dívky. Byla prostě a jednoduše velmi svérázná a něčím velmi specifická oproti ostatním... Naše rodiče spolu také vycházeli velmi dobře, ale potom to přišlo... Rok osmařicet všechno zrujnoval – její rodiče se přidali k Henleinovcům... Proč? Vlastně nevím jestli v tom byl pragmatismus nebo k tomu směru dlouhodobě inklinovali? Netuším, nicméně znamenalo to jediné – po devětatřicátém už jsme se nemohli s Helenou moc vídat, to se rozumí, že jsme to často potajmu porušovali, ale nemohli jsme to takto vést navěky... V roce čtyřicet mě vyloučili s dalšími židovskými žáky z gymplu a to už byl průšvih... "Trochu hrubě a napjatě jsem ho vyrušil „A co se týká toho parku a tak?"

„Dostanu se k tomu. Vyčkej času! Že mě vylili z gymplu to mě neskutečně mrzelo, asi taky znáš ten pocit... Míval jsem samé jedničky pokud teda nešlo zrovna o matiku. Jinak to neměla ani Helena, ale ta na rozdíl ode mě nebyla židovka... Občas jsme se opatrně scházeli i tenkrát, ačkoli potom v čtyřicátýmprvním jsem už nosil na kabátě Davidovu hvězdu. Riskovala tím docela dost. Bylo mi líto, že se scházíme za takových okolností, takový je, ale už život... Na tom obrázku, co jsem ti dal Helena pláče, pravda je, že jsme plakali jako malý oba. Bylo to totiž naše poslední setkání před mým transportem. Na to taky nikdy nezapomenu...“ Běďa mě trochu překvapil s tou upřímností a musím říct, že jsem byl tak trochu poctěn, že se svěřil právě mě. Konečně jsem pochopil, proč se tolik strachuje jestli budeme mít nějaké vyhlídky na další budoucnost – čeká na ni a doufá, že jeho děvče zase na něho. „Děkuju ti mockrát, Běďo!“ Hledí na mě trochu vykuleně „Za co? Snad ani není zač.“ Spontánně ho objímám dokud je zmatený. „To víš, že je zač. Půjdem konečně na pokoj? Jestli tady budu ještě minutu, tak asi přimrznu zadkem k zemi.“ Přátelsky se na mě culí a má zřejmě velikou radost a co víc já už taky! „Něco si pamatuj Tomáši, budu s tebou ať už se stane cokoli!“ Tato slova mě zasáhla přímo u srdce. Tragicky jsem přišel o sestru, ale vzato získal bratra. „A ty mi zase věř, že tě budu provázet klidně tím nejtemnějším koutem pekla jestli to bude potřeba!“ Po těchto slovech jsme vstali a vydali jsme se konečně na náš "milovaný" Jugendheim, kde jsem si konečně trochu odpočinul na svém slamníku.

VII.

Když jsem dostal spolu s mámou a tátou dostal povolání do transportu nach Osten byl jsem samozřejmě sklíčený. Ano, tuto ruletu jsem nevyhrál – náhoda také hraje a ta se zdá se zvolila nás za své oběti. Zprvu jsem pouze zůstal stát a civět do prázdna. Cože to pro mě znamená? Těžko říct, z ostatních kluků od nás z pokoje nikdo nebyl povolán, což mě dá se říct potěšilo.

Ačkoli nemohu si pomoci jsem skeptický k tomuto nucenému kroku do temnoty. Jistě na nás nečeká nic lepšího než Terezín, spíše naopak. Lecco se proslýchá člověk nemůže věřit všem žvanilům, ale do nějaké míry můžou mít pravdu... Jenže do jaké.

Jsem rozhodně smutný a to vše, ale necítím se, tak beznadějně ztracen jako když mi zemřela sestra. To bylo docela jiné. Hodně jiné... Jako kdybych se celou dobu pobytu v Terezíně podvědomě chystal na to, co má přijít poté. Ač netuším, co přijde. Mojí mysl zklidnil i fakt, že do transportu nenastoupí Bedřich, Honza či Petr, nicméně o Petra jsem se moc nebál nikdy, pro jeho schopnosti ho nutně potřebují zde v nemocnici.

Klukům jsem informaci, že nastupuji do transportu, neřekl až den před odjezdem, protože jsem je nechtěl trápit a sebe také ne... Předstírat, že je vše v pořádku mi rozhodně nešlo, přímo mě to ubíjelo. Myslím si však, že jiná cesta nebyla možná.

Když jsme se již naposledy s kamarády sešli na terezínských šancích bylo mi vážně do pláče. Neuměl jsem to vyslovit, bál jsem se jejich reakce. Nechtěl jsem být litován a provést to, co možná nejrychleji.

Konečně jsem začal: „Kluci, poslyšte, něco vám musím sdělit. Před delší dobou jsem obdržel zařazení do transportu, nechci nic, žádné litování, žádná přehnaná gesta, žádná přehnaná slova, chtěl bych vám říct, že mi tu s vámi bylo fajn a že mi budete chybět. Netuším jestli se ještě někdy setkáme a jak to všechno bude, ale věřte mi, že na vás nikdy nezapomenu, to vám slibuju.“ Všichni krom Bedřicha na mě zůstali civět jako na zjevení zvláště pak Honza, který se nejspíš domníval, že nás se nemohou transporty dotknout. Jen, co je pravda s moc kluky z našeho pokoje jsme se za dobu mého pobytu ještě nerozloučili. No a nyní jsem já ten, co se bude muset patrně nadobro rozloučit s těmito skvělými lidmi. Kluci to respektovali, vlastně jakkoliv jim mohlo přijít podivné, že jsem je o tom neinformoval dřív – určitě nakonec mé důvody uznaly. Se všemi jsem se objal a vyměnil si pár slov na rozloučenou.

Překvapil mě však Béd'a, který o mém odjezdu zřejmě už od někoho věděl nebo to vytušil. Přinesl mi kresbu toho parku, kde byl s Helenou na zadní straně papíru stálo malým špatně čitelným písmem „Po válce se stav

Následujícího dne jsme přišli k terezínské vlečce, kterou jsem se kdysi do této pevnosti dostal a dnes ji opouštím. Přijde mi to jako chvilka, jako pouhý mžik, za který jsem toho zažil však víc než dost.

VIII.

Tímto končím svou malou vzpomínku na Terezín. Jsem vydán novému osudu, o němž v zásadě nic nevím. Zdá se, že už je ráno, tma je tu pořád, ale už, už ustupuje. Slunce svůj boj proti tmě a mračnům nikdy doopravdy nevzdalo a že zrovna dřímá nic neznačí. Ani mi lidé, mnohotvárná, rozličná a úžasně rozmanitá stvoření nesmíme vzdávat svůj boj proti tyranii, která jde v ruku v ruce s barbarstvím, omezeností, potlačováním svobod a individuality člověka. Ano, tyranie potlačuje právě těch několik sloupů, na nichž je postavena lidskost: kreativitu, citovost, empatii, rozličnost a především individualitu. Tyranie a totalita nechtějí společnost mnohobarevnou, jim stačí pouhá jedna barva a to sice ta, která je určena státními orgány a institucemi. Proto je také často ve světě v boji proti této demagogii nutný krom střelného prachu, olova a oceli i například štětec, tužka či psací stroj, hudební nástroj nebo třeba taktovka. Jinak řečeno i umění má svojí úlohu v této probíhající válce. Umění je prostředkem jak vyjádřit a uchovat kus našeho nitra, slouží jako pobavení a slouží jako zbraň proti konvenčnosti. Právě proto Bedřich kreslil – připomínal si svou lidskost, dával ji najevo tímto i ostatním a co více, tím, že mi daroval pár svých kreseb, právě tím mi dal klíč k jeho duši, předal mi naději v nich skrytou, dal mi vzpomínku na to dobré mezi tím vším...